

Prof. dr hab. Jan Szmatloch
ul. Długa 7a/1
41-506 Chorzów

Ocena pracy doktorskiej, dorobku artystycznego
mgr Ity Haręzy
sporządzona w związku z przewodem doktorskim
w zakresie sztuk plastycznych, dyscyplinie: grafika.

Muszę przyznać, że z pracami pani Ity Haręzy zetknąłem się po raz pierwszy, za tym odkrywam je dzięki przesłanej rozprawie doktorskiej i dokumentacji dorobku artystycznego. Było mi dane oglądać również oryginały tj. dziesięć prac cyklu „Wygnanie z Raju”. Mogę powiedzieć, że to interesujące odkrycie ujawniające przy tej okazji konteksty innych, wcześniejszych prac Autorki cyklu przytoczonego powyżej. Wszak wcześniejsze doświadczenia artystyczne pani Ity Haręzy wydają się być niejako punktem wyjścia dla nowych realizacji. Relacje aktu i pejzażu ujawniła w rysunkowym cyklu „Ciało własne” realizowanym w latach 2013 i 2014. W tych pracach kadry kobiecego aktu z panoramicznym pejzażem w tle zamykały niejako rysunkowe kompozycje. Inaczej przedstawiała relacje kobiety i mężczyzny wpisane w horyzontalny pejzaż w cyfrowych grafikach zderzanych z ekspresją rysunkowych śladów w cyklu „Adam i Ewa” z lat 2015 i 2016. Kadrowane ludzkie torsy pani Ita Haręza zestawiała z korpusami antycznych rzeźb. Zabieg ten, jak pisze w rozprawie, miał na celu uzyskanie uniwersalnego, anonimowego obrazu człowieka. Graficzną strukturę realistycznych przedstawień Autorka wzbogacała w wielu realizacjach kredkowym, barwnym rysunkiem, który ekspresją gestu ożywiał „milczące torsy”.

Nowe prace są więc kontynuacją poszukiwań relacji aktu i pejzażu z zastosowaniem podobnych rozstrzygnięć formalnych. Owe relacje, również emocjonalnej natury, zostały przyporządkowane biblijnej scenie „Wygnanie z Raju”, fresku Masaccia z kaplicy Brancaccich kościoła Santa Maria del Carmine we Florencji. Ta inspiracja pozwoliła Autorce na rozstrzygnięcia, w których inaczej rozkładając akcenty, skomponowała obrazy aktów

i pejzażu jako elementów równorzędnych i wzajemnie od siebie zależnych. Ta naturalna zależność, prowokowana pojęciem wygnania z Raju, ujawniła w pracach wieloznaczność tych relacji. Cykl prac pani Ity Haręzy jest w istocie cyklem rysunków, choć zastosowane w nich techniki szablonu, kolażu, pasteli i rysunku pozwalają na współistnienie wielu efektów, w tym powielania i odrębnego rysunku. W pięciu kompozycjach Autorka zastosowała barwne naklejki typograficznych znaków, których obecność stała się wizualnym zapisem ścieżki dźwiękowej. Pani Ita Haręza przewidziała w swojej prezentacji nagranie szeptów i głosów nieczytelnej rozmowy. W zamiarze Autorki, owo nagranie wzmocniłoby metaforyczny przekaz Jej prac, prowokując przy tym w nich odmienną i symboliczną przestrzeń. Zamiar ten wydaje się być interesujący i właściwie korespondować z charakterem autorskich kompozycji. Te uzupełniają się znaczeniowo, prezentowane parami tworzą nowe konteksty. Według pani Ity Haręzy w pary układają się kompozycje aktów z pejzażem w tle z kompozycjami typograficznych znaków. Te ostatnie zdają się sygnalizować w graficznym zapisie rolę języka, który może łączyć kojarząc ze sobą odległe wątki artystycznej tradycji i współczesności. Kompozycje aktów kobiety i mężczyzny Autorka ograniczyła do ich anonimowych kadrów, skupiając się jedynie na dyskretnych i oszczędnych gestach rąk kobiety i mężczyzny. Gesty wyrażają emocje, może rozpacz, bezradności, a może obojętności czy wręcz rezygnacji. Niektóre z nich nawiązują wprost do pierwowzoru, tj. postaci Adama i Ewy z fresku Masaccia. W kilku pracach akty kobiety i mężczyzny odwrócone plecami przeczą klasycznym ujęciom „Wygnań z Raju”. Odwrócone, bardzo wymownie skrywają swoją prywatność, intymność gestu i wzajemnego obcowania. Tłem dla tych ujęć jest pejzaż. Nie jest to jednak pejzaż rajskiego ogrodu, ten w pracach ogranicza się do oddzielonej horyzontem płaszczyzny wody i nieba. Jego kolorystyka, ograniczona do skali odcieni błękitu zarówno nieba i wody, wydaje się właściwa dla klimatu oszczędnych ujęć interpretujących sceny „Wygnań z Raju”. Pejzaż w niektórych pracach pani Ity Haręzy jest formalnie tożsamy z kadrami postaci, w innych współtworzy abstrakcyjny porządek dla systemu znaków odnoszących się do języka w jego cyfrowej wersji. Wzajemne relacje pejzażu i aktu pozostają więc podstawowym celem artystycznych poszukiwań Autorki, której wybór tradycyjnego tematu stworzył możliwość ich nowego, współczesnego odczytania. Stał się też szansą sformułowania własnego języka plastycznego dla zinterpretowania klasycznego motywu obrazu wygnania z Raju. Przywołane w tekście rozprawy doktorskiej Ity Haręzy zamiary, wybory i konteksty tłumaczą niejako Jej artystyczne realizacje. Te uświadamiają w metaforycznym przekazie drogę i nową przestrzeń dla graficznej kreacji. Myślę, że ta przestrzeń w twórczości pani Ity Haręzy jest ciągle otwarta ...

Pani Ita Haręza zrealizowała swoją pracę dyplomową pod kierunkiem prof. Tomasza Chojnackiego w 2011 roku. Jej przedmiotem był cykl grafik pt. „Taki pejzaż”, za który otrzymała Nagrodę Rektora Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi. Mimo krótkiego stażu artystycznego Jej dokonania zostały zauważone i zaistniały w panoramie młodej, polskiej grafiki. Wszak na 8. Triennale Grafiki Polskiej w Katowicach (2012) Jej „Zwykłe obrazy” zwróciły uwagę jurorów i krytyków. To, co dane mi było oglądać, również dzięki przesłanej dokumentacji, nie jest obojętne, zwraca uwagę, prowokuje pytania. Wydaje się też być osobiste i autentyczne. Szacunek dla tradycji, uczciwość w definiowaniu własnego języka zaświadcza o oryginalności artystycznego doświadczenia podejmowanego przez Autorkę. W swoim tekście podkreśla jak istotny dla przekazu Jej prac jest ich osobisty wymiar. Poleganie na własnych przeżyciach jest Jej wyborem. Wierzę, że dotychczasowe dokonania pani Ity Haręzy są zaledwie etapem, któremu towarzyszą wnikliwe studia, ale i poszukiwania nowych obszarów ekspresji. Myślę, że Jej plastyczne doświadczenie będzie dojrzewać, a te rysunkowe i graficzne wzbogacać i pogłębiać.

Dorobek artystyczny pani Ity Haręzy potwierdzają zarówno nagrody, jak i liczne wystawy, na których prezentowała swoje grafiki i rysunki. Z listy wystaw wybieram te, które jak sądzę są ważne również dla Autorki. Wśród nich jest: Wystawa „Najlepsze Dyplomy 2012” (Galeria ASP w Gdańsku), 8. Triennale Grafiki Polskiej w Katowicach (2012), VIII Triennale Polskiego Rysunku Współczesnego w Lubaczowie (2014) i jego kolejne edycje – wystawy w Zamościu (2014), Warszawie i Mielcu (2015), 5. Międzynarodowe Biennale Grafiki Cyfrowej w Gdyni (2016), I Pomorskie Biennale Sztuki Młodych w Sopocie (2016), Konfrontacje Sztuki „Rysunek i rzeźba” (Galeria Test w Warszawie, 2016). Ponadto pani Ita Haręza otrzymała Nagrodę regulaminową Prezydenta m. Łodzi w XXVII Konkursie im. Wł. Strzemińskiego (2010), Nagrodę Marszałka Województwa Łódzkiego za pracę magisterską „Metafora w twórczości współczesnych grafików łódzkich” (2012), III Nagrodę na VIII Triennale Polskiego Rysunku Współczesnego w Lubaczowie (2014), a także Stypendium Artystyczne Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego (2017).

Dotychczasowa aktywność artystyczna pani Ity Haręzy, Jej wiedza, zdobyte doświadczenia warsztatowe dają nadzieję na realizację dalszych zamierzeń twórczych.

Po przeanalizowaniu wcześniejszych dokonań pani Ity Haręzy i cyklu „Wygnanie z Raju” zrealizowanego w ramach pracy doktorskiej stwierdzam, że Jej doświadczenia są interesujące i oryginalne. Realizacje spełniają wymogi dotyczące osiągnięć koniecznych dla pracy doktorskiej. Biorąc pod uwagę aktywność artystyczną i dorobek twórczy pani Ity Haręzy opowiadam się za przyznaniem Jej stopnia doktora sztuki, w dziedzinie sztuki plastyczne, w dyscyplinie: grafika.

